

Posudek vedoucího diplomové práce

Téma: Změna pohlaví jako institut občanského práva

Diplomant: Ondřej Mach

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Diplomová práce předložená k obhajobě Ondřejem Machem je zaměřena na problematiku změny pohlaví. Autor se jí přitom zabývá především z pohledu soukromého práva. Jde nepochybně o téma velmi zajímavé, které je více než dobrým námětem pro zpracování v podobě závěrečné práce v magisterském studijním programu. Svědčí pro to nejen jasná ohraničenost dané problematiky a její poměrně úzký rozsah, který umožňuje náležitou hloubku výkladu, ale i její aktuálnost. Předmětem hlubšího zájmu by mohlo být samotné zakotvení úpravy změny pohlaví ve stávajícím občanském zákoníku. Od jeho vydání však bylo dané téma dotčeno judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, která byla impulzem pro přípravu dalších změn hned několika předpisů, a to včetně samotného občanského zákoníku. Jakkoliv zatím k jejich finálnímu přijetí nedošlo, jde nepochybně o návrhy hodné bližší pozornosti již v jejich přípravné fázi.

Výklad je zahájen stručným *Úvodem*, ve kterém autor vymezuje základní hypotézy své práce. Samotný text je rozdělen do šesti samostatných částí. Autor svůj výklad buduje přehledně. Nejprve se věnuje obecnému vymezení pojmů z pohledu lékařského a právního. Jde o logické řešení, neboť změna pohlaví je v samotném základu problematikou medicínskou, nikoliv právní. Provázání této roviny s rovinou právní je zde velmi silné. Bez úvodního vymezení základních pojmů, které ve své podstatě nespádají do oblasti práva, další výklad ani nelze provést. V další části se již zaměřuje na právní úpravu změny pohlaví v České republice. Výklad je zde pojat velmi pečlivě, není vynecháno nic podstatného. Třetí část je zaměřena na specifickou problematiku vlivu změny pohlaví na majetková práva transsexuálů a třetích osob. Navazující dvě části se soustředí na komparaci s právní úpravou Slovenska a Maďarska. Závěrečná, velmi obsáhlá část, je zacílena na aktuální judikaturu ESLP a na připravovanou novelizaci právní úpravy změny pohlaví. Práce je zakončena shrnujícím závěrem, ve kterém se autor vrací k otázkám, jež si položil v úvodu a odpovídá na ně. Uvedenému rozvržení tématu nelze nic vytknout, ba právě naopak. Je patrné, že se autorovi podařilo rozvrhnout výklad přehledným a vyváženým způsobem, což není v případě tématu tak neotřelého jistě jednoduchým úkolem.

Obsahová a věcná úroveň zpracování je na odpovídající úrovni. Autorovi se daří podat souvislý výklad, v němž neopomíjí nic zásadního. Nezůstává přitom jen na povrchu problematiky, snaží se o podání propracovaného hlubšího rozboru. Pochválit je třeba zejména část šestou zaměřenou na aktuální judikaturu (především ESLP) a navrhované změny české právní úpravy. Autor zde jasně prokazuje, že je schopen kritického zhodnocení zatím ještě ani ne schválené právní úpravy, jakož i předestření samostatných řešení. Jen občas není zvolena zcela vhodná formulace (např. s. 18 - *Odborná právní i lékařská společnost se proti tomuto ustanovení staví poměrně kriticky. Jako podklad*

Lze užít i rozhodnutí Spolkového ústavního soudu, sp. zn. 1 BvR 3295/07 ... - vyjádření vzbuzuje dojem, že Spolkový ústavní soud se ve svém rozhodnutí vyjadřoval k §29 českého občanského zákoníku; s. 33 - Jak vyplývá přímo z Dodatkového protokolu č. 1 k EÚLP, tak majetková práva se dělí na absolutní a relativní. - Lze jistě minimálně pochybovat o to, že Dodatkový protokol č. 1 k EÚLP zakládá dělení majetkových práv na absolutní a relativní). S některými tvrzeními je pak možné minimálně polemizovat (např. s. 36 - Lze tedy vytvořit vyvratitelnou domněnku, že pokud by rozvedený manžel podstupující změnu pohlaví nebyl z tohoto důvodu schopen se, byť po omezenou dobu, sám žít, je možné stanovit mu výživné, které bude po dobu stanovenou soudem hradit druhý manžel. – je otázkou, zda toto tvrzení dostatečně zohledňuje další nezbytnou podmínku přiznání výživného mezi rozvedenými manžely, kterou je původ neschopnosti rozvedeného manžela v manželství nebo v souvislosti s ním).

Práce s odbornou literaturou je na adekvátní úrovni. Citováno je v intencích platné citační normy. Formální úroveň zpracování je dobrá. Autor se dopouští jen omezeného množství prohrěšků proti pravidlům pravopisu, interpunkčních pochybení, překlepů atp. Z pohledu vedoucího práce je pak třeba výslovně pochválit pokrok autora ve stylistice a ve schopnosti formulovat své názory čtenářsky přístupným způsobem. Jakkoliv odevzdaný text není stále zcela prost některých krkolomných vyjádření, jde v poměru k celku o jevy výjimečné, které celkový dobrý dojem z práce výrazněji nenarušují.

S ohledem na vše výše uvedené je možné konstatovat, že posuzovaná diplomová práce splňuje všechny základní požadavky kladené na závěrečnou práci v magisterském studijním programu. Autor se se zvoleným tématem vypořádal komplexně, přehledně a na náležité odborné úrovni. Jím odevzdaný text může být jistě dobrým zdrojem informací o problematice změny pohlaví v širším právním kontextu. Práci proto k obhajobě bez dalšího doporučuji a navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

Otázky:

- 1) Jak by podle Vás měla vypadat ideální podoba tuzemské úpravy změny pohlaví tak, aby odpovídala aktuální judikatuře ESLP a náležitě zohledňovala medicínský přístup k řešení této problematiky?
- 2) Kolikrát je podle Vámi zmiňovaného vládního návrhu zákona možné změnit pohlaví?
- 3) Zaniká při změně pohlaví v České republice branná povinnost, podobně jako je tomu na Slovensku?

V Plzni dne 3. května 2021

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.